אישים באגרות הראי"ה

מנחם אוסישקין

מראשי חובבי ציון והתנועה הציונית, יושב ראש ועד הצירים ואחר כך הקרן הקיימת לישראל · תרכ"ג–תש"ב (1863–1941)

1 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

אברהם מנחם מנדל אוסישקין נולד בשנת תרכ"ג (1863) בדוברובנה שברוסיה הלבנה, למשפחה חב"דית, וגדל במוסקבה. כבר בצעירותו היה מראשי חובבי ציון, ובקונגרס הציוני הראשון נבחר ל'מזכיר לעבריתי'. אחרי פרעות קישינוב ארגן בזכרון יעקב את 'הכנסייה הארצישראלית', ועמד בראש מתנגדי תוכנית אוגנדה. משנת 1906 עד 1919 עמד בראש הוועד האודסאי.

משנת 1918 עמד אוסישקין בראש ועד הצירים, שנועד לארגן את היישוב ולקשר בינו ובין השלטון הבריטי, ובשנת 1919 עלה לארץ. משנת 1923 ועד מותו עמד בראש הקרן הקיימת לישראל, ובתקופתו נגאלו אדמות רבות, ובהן עמק יזרעאל. נפטר בשנת תש"ב (1941), ונקבר על הר הצופים.

הרב קוק על אוסישקין

האגרת היחידה של הרב קוק אל אוסישקין נכתבה בט"ו במרחשון תרפ"א, כשאוסישקין עמד בראש ועד הצירים, והיא מן החריפות שבאגרות. הרב קוק פותח: "נלאתי כבר נשא את כל העלבון והחוצפה נגד כל קודש ועקירת הדת בצורה גסה ההולכת ומתגברת". בירושלים פועל מטבח קבוע של 'אחדות העבודה' "בשבת כבחול", ומאכיל כשש מאות איש "נבילה, טריפה, חלב ודם, ובשר וחלב". הקולר תלוי על ועד הצירים ועל אוסישקין עצמו, שהוא "אדיש בזה יותר מדי" (כרך ד', אגרת אעא).

הרב קוק מבקש מאוסישקין להודיע לו אם יוכל לעזור בתיקון. ואם לא, "אנכי לא אוכל עוד לשתק, מוכרח אהיה לצאת בקולי קולות אל העולם הגדול". הרב קוק מבהיר: "אינני מהדלטורים הדתיים אבל כבר עברו כל הגבולות של הסבלנות", כי "הסכנה של השתיקה והאדישות היא עכשיו הרבה יותר גדולה מכל תוצאה שתוכל לצאת ע"י הרעשה". ועם כל החריפות, האגרת נפתחת ב"חביבי אדון אוסישקין", ומציעה פגישה דחופה, בביתו של הרב קוק או במשרדו של אוסישקין (כרך ד', אגרת אעא).

האגרות

כרך ד', אגרת אעא: לאוסישקין: חילול שבת ומאכלות טרפות בגלוי. המטבח של 'אחדות העבודה' בירושלים פועל בשבת ומאכיל כשש מאות איש טרפות. אם אוסישקין אינו יכול לעזור - שיודיע, והרב קוק ייצא בקול אל העולם. הצעה להיפגש בדחיפות.

"אינני מהדלטורים הדתיים אבל כבר עברו כל הגבולות של הסבלנות"

ראו גם

על מנחם אוסישקין (המכלול). (מנחם אוסישקין)

כל האגרות בנושא היחס לחילונים ולרחוקים מתורה. (לדף הנושא)

נוסח האגרות – עם ביאור

1 האגרות שבהן נזכר אוסישקין, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אעא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ו מרחשון תרפ"א **נמען:** מנחם אוסישקין

'נלאיתי כבר נשוא את כל העלבון': חילול שבת ומאכלות טרפות בגלוי. המטבח הקבוע של 'אחדות העבודה' בירושלים פועל בשבת ומאכיל כשש מאות איש 'נבילה, טריפה, חלב ודם, ובשר וחלב'. אם אוסישקין אינו יכול לעזור - שיודיע, והרב קוק יצא בקול אל העולם: 'אינני מהדלטורים הדתיים, אבל כבר עברו כל הגבולות'. הרב קוק מציע להיפגש בדחיפות.

עיקרי הדברים

- חילול שבת וטרפות.
- המטבח של אחדות העבודה.
- איום לצאת בפומבי.
- בקשת פגישה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. יום ט"ו מרחשון תרפ"א[2]

חביבי אדון אוסישקין [מנחם אוסישקין, ראש ועד הצירים] נלאתי כבר נשא את כל העלבון והחוצפה נגד כל קודש ועקירת הדת בצורה גסה ההולכת ומתגברת, חילול שבת ומאכלות טריפות זהו בגלוי, ומה יש לדבר עוד על מסט גלן. פרעות של מוסר בהנהגת החיים פנימה, בושה תכסה פנינו על כל זה. המטבח הקבוע בירושלם מאחדות העבודה [המטבח הציבורי של מפלגת "אחדות העבודה" בירושלים] עובד בשבת כבחול, בהפקרות גסה ומפטם כשש מאות מבקריו בכל הטריפות, נבילה, טריפה, חלב ודם, ובשר וחלב, הכל בדרך של [מבוזים] גסים. וזה הוא מוסד עומד באמצע עיר הקודש, והקולר תולים על ועד הצירים [והאשמה תולים בוועד הצירים ("קולר" על פי פסחים יג)] ועל כבודו שהוא אדיש בזה יותר מדי. על כן זאת אדרוש מכבודו. יודיעני נא אם יוכל [לעזור] לנו בתיקון הפירצות הללו, שמשימים אותנו חרפה בגויים ובישראל, ומהפכים את חלום תחייתנו לפלצות וזועה, ואם לא יוכל לעזור ג"כ[3] יודיענו נא, אנכי לא אוכל עוד לשתק, מוכרח אהיה לצאת בקולי קולות אל העולם הגדול, אינני מהדלטורים הדתיים [איני מן המלשינים הדתיים] אבל כבר עברו כל הגבולות של הסבלנות, והסכנה של השתיקה והאדישות היא עכשיו הרבה יותר גדולה מכל תוצאה שתוכל לצאת ע"י[4] הרעשה. אולי יהי'[5] טוב בעיני כבודו לבקרני בביתי ונקח בזה איזה עצה הדדית, ואם אי אפשר זה לכבודו, יודיענו הזמן הנאות לו ואסור אליו לועד או לביתו, אבל במוקדם היותר אפשרי.

והנני בזה נאמנו המוקיר ערכו הנעלה ומצפה לתשובתו המידית

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
3. ג"כ - גם כן
4. ע"י - על ידי

5. יהי - יהיה